

סתימתאה — שיש משנה וצרימא הרצה שאמר רבי אלעזר צרי שמעון ורגילים המנאים לפרק במשנה שלשון סתם. והאי סתמא ד"תוצא" — הוא נמי אמרה. וגמרא גמיר לה רבי יוחנן מרביה דהא רבי אלעזר אמרה. זבח אחד — ולרבנן ליפלוג! ועוד, לרבי אלעזר גופיה ליפלוג, כגון דשחטה חד גברא צברי סודרי, שבאמצע שחטה בא חצרו ונטל סודרו מראשו ועטפו צוודר אחר. ומדלא מפליג — שמע מינה תרומיהו מיטמו, דישנה לשחטה מתחלה ועד סוף. אלא — לא מתרן כרז יוסף. אלא הכי תרין: דתנא צפיה פסולה איצטריך ליה לפלוג, ולא שמועין דאף על גז דנפסלה, מיהו קודם פסולה תורת פרה עליה והעסקין צה נטמאו. ובהכשרה לא תש לאורויי אי ישנה לשחטה מתחלה ועד סוף אי אינה אלא לנסוף. ובמועד לשמו פטור — שחטה הפסח על החמץ קאי, צפרק "תמיד נשחט" (פסחים סג,א), ומרבינן התם לשאר זבחים ששחטן צפרק על החמץ, שוקה עליהן משום "לא תשחט על חמץ" (שמות לד). וקאמר רבי שמעון שהשוחט פסח צמוך המועד, כגון שאבד בארבעה עשר והקריב אחר תמיהו, ונמלא הראשון צמועד, ושחטו לשמו על החמץ — פטור, דהא זבח פסול הוא, דלא חזי שלא צומנו לשמו. שלא לשמו — שחטו לשם שלמים. חייב — דפסח לאחר זמנו קרב שלמים, וזה ששחט לשלמים — זבח כשר הוא. ומדקמיני שלא לשמו חייב, מכלל דרישא דקמני: לשמו פטור — היינו דשחטיה סתמא, וסתמא קרי "לשמו". דאי לשמו דוקא קאמר, הא סתמא חייב — קשיא סיפא, דלא מחייב ליה אלא בשלא לשמו צהדיא. וגרסינן: והיונן צה טעמא דשלא לשמו הא סתמא

פטור. והיונן בה — צתמא אמאי פטור? הא סתמא שלמים הוא — דנפקא לן מ"וצמת פסח לה" אלהין אלא וצקרי" [דצריס טו] דמותר פסח קרב שלמים, צפרקים (ע,ג), וצמנחות (פג,ג), וצנחמות צפרק קמא (ט,א). שמע מינה — מדקרי ליה פסול, דפסח צשאר ימות השנה צעי למיעקר שם פסח מיניה, וכל כמה דלא עקר — פסח הוא, וכי שחט ליה שלא צומנו — הוא פסח פסול. ומיפלג פליגי צה צפרקים (עג,ג). אמר רבי חייא בר גמרא דנרקה — תשונה זו שאני משיב מפי חצורה, ואמרנו: לעולם לא צעי עקירה. והאי דמשמע דצעי עקירה. כגון שהיו בעלים — צפרק ראשון טמאי מתים, ופסח זה לא נדחה מחמת אינו, אלא מחמת צעלים שנדחו מחמת טומאה לפסח שני. והאי פסח חזי ליקרב צארי, הלכך צעי עקירה. אי אמרת בשלמא ישנה לשחטה מתחלה ועד סוף — אפסיל ליה צתחלת שחטה, דסתמיהו הוא לפסח, דתחלת שחטה נמי פסלה. אלא אי אמרת לא פסלה עד גמר שחטה — הא גמר שחטה לאו פסח הוא, דכיון דשחט ציה פורתא ולא איחוי לשהייה לפסח שני — אידימי ליה מפסח. וכיון דלא חזי לפסח — הא אמרת דלשלמים קאי, וגמר שחטה דידיה לשלמים הוא. וצפורתא קמא לא איפסל משום שחטת פסח שלא צומנו, דהא אינה לשחטה אלא לנסוף! לשם פסח קא שחטי — לא גרסינן. מדמי פסח — ראינו הוא לימכר קודם גמר שחטה וללאט למולין, שאין לך מוס קצוע גדול מזה, דמיני לפסח. וכיון דחזי לדמי פסח — סתם שחטה דידיה כולה לפסח.

תוספות

והיונן בה טעמא דשלא לשמו הא סתמא פטור — כך היא גירסת הקונטרס. וקשה: דאדדייק מסיפא, נידוק מירשא איפכא: טעמא דלשמו, הא סתמא — חייב, אלמא דלא בעינן עקירה! וברוב ספרים ישנים גרסינן: והיונן בה, לשמו אמאי פטור? פסח בשאר ימות השנה שלמים הוא, שמע מינה בעי עקירה. פירוש: דאי סתמא לא בעי עקירה — אם כן סתם הוא שלמים, וכשר כששחטו לשם פסח, מידי דהוה אשלמים ודאי ששחטן לשם פסח, דכשרין. מדמי פסח מי אידחי — ואם תאמר: ממה נפשך אידיחי גם מדמי פסח, דמכי שחטי פורתא — אינה ראויה לפדות אלא לכלבים, ואין פודין קדשים להאכילן לכלבים. ואם לאחר פדיון גומר שחיתו — אם כן הוא לה חולין בעזרה, ואסורה באכילה! ויש לומר: דמיד אחר פדיון וצויאנו חוץ ויגמור שם שחיתו.

סתימתאה [הסתמו]. שדבריו נאמרו בסתם] בלא הזכרת שמו, אבל חכמים אומרים: שנים שוחטים זבח אחד, ולשיתתם עומדת הקושיה בעינה: אם אין שחיטה אלא לבסוף מדוע לא תחלק המשנה בשחיטה פרה אדומה על ידי שנים, שהפרה מטמאה את האחרון ששחטה, ולא את הראשון! וכן לדעת רבי אלעזר ברבי שמעון, הסבור שאין שנים שוחטים זבח אחד, נמי לפלוג [גם כן נחלק] בשחיטה עצמה, כגון ששחט חד גברא [אדם אחד] בשני סודרים, שלאחר ההתחיל לשחוט פשט את סודרו ולבש סודר אחר, דסודר קמא [שאת הסודר הראשון] לא מטמא, ואת הסודר בתרא [האחרון] מטמא, שהרי אינה לשחיטה אלא בסוף! אלא צריך לומר כי ברייתא זו, רק בפסולא של פרה קא מיירי [הוא עוטם]. כשארע בה פסול, אבל בהכשרה כשהיא נעשית בכשרות לא קא מיירי [אינו עוטם]. ואין מכאן ראייה. מתיב שאינה לשחיטה אלא לבסוף, ממה ששינוי בענין השוחט את קרבן הפסח על החמץ (כשחמץ ברשותו), שאם שחטו לשמו ובזמנו, בערב פסח אחר חצות — לוקה משום "לא תזבח על חמץ דם זבחי" (שמות כג, יח), ואם שחטו שלא לשמו, ובכך פסלו — פטור משום שחיטה על החמץ. ואם שחטו על החמץ במועד כלומר, בחג הפסח, הרי אם שחטו לשמו — פטור, מפני שקרבן פסח פסול הוא, שנשחט לאחר זמנו. אבל אם שחטו שלא לשמו, אלא לשם קרבן שלמים — חייב, מפני שהוא כשר קרבן שלמים, ובשעת איסור חמץ נאסר לשחוט כל קרבן כשחמץ ברשותו. והיונן [והיינו עוטקים, מתקשים] בה: יש לדייק מכאן כי טעמא [הטעם, דווקא] כששחט אותו במועד במפורש שלא לשמו — חייב, הא סתמא [הרי אם שחט אותו סתם] בלי לפרש — פטור, וכדין פסח שנשחט לאחר זמנו; ואמאי [ומדוע] פטור? הלא קרבן פסח שנעשה בסתם בשאר ימות השנה שלא בערב פסח — קרבן שלמים הוא, והרי גם אם שחט שלמים על החמץ בשעת איסורו, עובר על "לא תשחט על חמץ"! שמע מינה [האם נלמד מכאן] שפסח בשאר ימות השנה בעי [צריך] עקירה משמו הראשון, שיאמר שהוא מקריבו לשלמים, כדי להחשיבו כקרבן שלמים? ואמר ר' חייא בר גמרא, נרקה תשובה מפי החבורה של החכמים שעסקו בדבר, וכך אמרו: אין מכאן ראייה, שכן הכא במאי עסקינן [כאן במה עוטקים אנו]? כגון שהיו הבעלים של אותו פסח טמאי מתים, שהם נדחין לפסח שני בארבעה עשר באייר, דסתמא [שסתמו] של אותו פסח לשמו קאי [הוא עומד], מפני שהוא מיועד לפסח שני. והאי [ודווקא פסח זה] הוא דבעי [שצריך] עקירה משמו הראשון, ואם לא עשה כן — קרבן פסח פסול הוא, ופטור כששחטו על החמץ במועד, הא [בגל] קרבן פסח אחר שעבר זמנו — לא בעי [אינו צריך] עקירה, ואם שחטו בסתם — דינו כשוחט שלמים. ומעתה לעניינו: פסח זה שמיועד לפסח שני, ושחטו במועד על החמץ, ופטור משום שהוא קרבן פסח פסול, אי אמרת בשלמא [נניח אם אומר אתה] שישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף — משום כך הוא פטור, מפני שאיפסיל ליה [נפסל לו] כבר מתחלת השחיטה, כדין פסח שנשחט שלא בזמנו. אלא אי אמרת [אם אומר אתה] שאינה לשחיטה אלא בסוף, מדוע יהיה פטור אם נשחט על החמץ והלא כיון ששחט ביה פורתא [בו מעט] כבר אידחי ליה [נדחה לו] מפסח, שאי אפשר כבר להקריב אותו לפסח שני, שהרי כבר החל לשוחטנו, ואם כן, אידך כי קא שחטי [השאר שהוא שוחט] בסתם — שלמים קא שחטי [הוא שוחט] על החמץ! אמר ליה [לו] אביי: אין מכאן ראייה, שכן נהי דאידיחי ליה [גם אם אמנם נדחה] לאחר תחילת השחיטה מלהיות קרבן פסח, מדמי פסח מי אידחי [האם נדחה]? הרי עדיין יכול לפדותו קודם גמר שחיטה, ולקנות בדמיו כבש אחר לפסח שני, וכיון שכן, סתם שחיטה שלו היא לשם פסח.

מסורת הש"ס
א. משנה פסחים סג,א.
ב. פסחים סד,א.
ג. (הביטוי) שבת ג,א. פסחים סד,א. עג,ב.
ד. פסחים סד,א. עג,ב.
וראה ירושלמי פסחים פ"ה ה"ד.

גרסות
ולרבי אלעזר ברבי שמעון לפלוג בכת"מ: ועוד ולרבי אלעזר ברבי שמעון ליפלוג ויש בכת"מ: ולרבנן ליפלוג ולרבי אלעזר ברבי שמעון ליפלוג.
והיונן בה — ואמאי פטור יש בכת"מ: והיונן בה לשמו אמאי פטור וראה רש"י תוסי ועיונים.
ואמאי פטור בכת"מ נוסף: שלמים לשם פסח קשחטי.
הכא במאי עסקינן בחלק מכת"מ מלים אלו חסרות, כבמקבילה.
דנחין לפסח שני בכת"מ ועוד: ונדחין לפסח שני.
אמר ליה אביי נהי דאידיחי ליה מפסח בכת"מ: נהי דמפסח אידחי.

עיונים

סתימתאה רש"י פירש: שהרבה משניות ברייתות נשנו בסתם כשיתנו, בלא להזכיר את שמו. ומסורת היתה בידי ר' יוחנן שגם ברייתא זו נשנתה לשיטתו, שהיא שיטת יחיד (והריטב"א פירש במקום אחר "סתימתאה" — שדבריו נאמרו בברייתא זו בסתם). אבל חכמים (שהלכה כמותם) אינם סבורים כן. ולפי זה יש לומר שהמשנה במסכת פרה שנשנתה בסתם — שיטת חכמים היא, ולשיתתם ניתן היה לחלק בשחיטה כששנים שוחטים. כגון דשחט חד גברא בשני סודרים כגון שבאמצע שחיטה בא חבירו ונטל את סודרו מראשו והניח עליו סודר אחר. ויש שהציע שהיה לבוש שני סודרים, ופשט אחד מהם באמצע (רש"י). ובמועד וכגון שקרבן זה אבד בערב פסח, והבעלים שחטו קרבן אחר, ועכשיו נמצא הקרבן האבוד, והבעלים מקריבים אותו (רש"י). והיונן בה טעמא דשלא לשמו הא סתמא פטור — כן היא גרסת רש"י. והיא מניחה שבסתם נשחט הפסח לשמו גם לאחר זמנו. ובתוסי' התקשו, מדוע לא נדייק מן הירשא להיפך: דווקא אם נשחט במפורש לשמו פטור, אבל אם שחטו בסתם — חייב, ומכאן שאינו צריך עקירה! והסביר רמב"ן שכיון שמדובר בקרבן שהיה מיועד לפסח, הרי כל שלא נשתנה שמו בפירוש — פסח הוא. ויש שהוכיחו כן מצד הדין, שאם בסתם אינו עומד לשמו, נמצא שדין שלמים עליו, ולפי זה גם אם היה שחטו לשם פסח היה חייב משום "לא תזבח על חמץ", שהרי שלמים ששחטם לשם פסח כשרים הם (ראה פסחים עא,ב). אלא שכתבו, כי מטעם זה עצמו יש להעדיף את גרסת רבינו גרשום (שאותה שינה רש"י), שכן נאמר בה: "והיונן בה, לשמו אמאי פטור? פסח בשאר ימות השנה שלמים הוא" (ראה תוסי' רמב"ן ורשב"א). פסח בשאר ימות השנה שלמים הוא — שכן דייקו חכמים מן הכתובים. שמונת הפסח קרב

לשלמים (ראה פסחים ע,ב). וממה שחזר הכתוב פעמיים על האיסור: "לא תזבח על חמץ דם זבחי" (שמות כג, יח), ושוב "לא תשחט על חמץ דם זבחי" (שם כד, לה) למדו חכמים כי בכל הזבחים הדין כן, שאם שוחט אותם על החמץ עובר בלאו זה (פסחים סד,א). כיון דשחט ביה מורתא אירחי ליה מפסח לכאורה, יש לומר כן גם למי שסבור שישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף, שהרי משהו שחתך את העור כבר עשהו בעל מוס (כדברי תוסי' לעיל כח,ב), ושוב אינו כשר לפסח! אלא שאין אומרים כן מפני שפגם בעור הוא מוס עובר, ומן המועד ועד פסח שני בוודאי יתרפא ויהיה כשר להקרבה, ולכן אין זה מוציא אותו מכלל קרבן פסח שנשחט שלא בזמנו (ראה חת"ס, חזון איש, תפארת יעקב). אורח ההלכה שנים שוחטים זבח אחד שנים שוחטים בהמה אחת, בין בחולין ובין בקדשים. כדברי ר' יוחנן. ומכל מקום לכתחילה אין עושים כן אפילו בחולין, מפני שבקלות יבואו לפסול את השחיטה בדריסה או קלקול אחר (תבואות שור סי' בא סק"ח). (רמב"ם ספר עבודה הלכות פסולי המוקדשין פ"א ה"ה). וראה ספר קדושה הלכות שחיטה פ"ב ה"י). ובמועד וכו' השוחט את הפסח בזמנו, והיה כיון חמץ ברשותו או ברשות אחד מבני החבורה שנמנו על פסח זה — לוקה. ואחד השוחט ואחד הורוק את הדם ואחד המקטיר את האימורים בכלל זה. ואין עוברים על לאו זה אלא בזמנו, בערב פסח אחר חצות, וכדעת תנא קמא במשנה במסכת פסחים סג,א, ולא כבובא כאן, שהוא לשיטת ר' שמעון שם. (רמב"ם ספר קרבנות הלכות קרבן פסח פ"א ה"ה).

וכי תימא — אין קדשים נפדין בלא העמדה והערכה, כדכתיב (ויקרא כז): "והעמיד את הנהמה לפני הכהן והעריך הכהן אותה", וזו אין יכולה לעמוד על רגליה. בשנים ושלושה מקומות — שחתך כחן וזכר והתחיל לשמוט למטה או למעלה. מפורעת — מגולה ונכרת, דהיינו נמקוס אחד. חץ שחוט — שמיטה דומיא דחץ, שאינו חותך בשני מקומות. שנים או חזין בסכין — קא סלקא דעתין בשני סכינים, אחד למעלה לאד הראש ואחד למטה לאד החזה. בסכין אחד — ומאי אחד למעלה ואחד למטה — דנקטי סכינא באלכסון. אי הכי — לשון קושיא הוא. [המשך בעמוד הבא].

וכי תימא בעי העמדה והערכה, והתנן: השחט בה שנים או רוב שנים ועדיין היא מפרקת — הרי היא פחיה לכל דבריה.

אמר רב יהודה אמר רב: השוחט בשנים ומפרעת, וליכא! ואף רבי שמעון בן לקיש סבר: בעינן שחיטה מפורעת, דאמר רבי שמעון בן לקיש: מנין לשחיטה שהיא מפורעת? שנאמר: "חץ שחוט לשונם מרמה דבר". מתיב רבי אלעזר: שנים או חזין בסכין ושוחטין, אפילו אחד מלמעלה ואחד מלמטה — שחיטתו פשרה; אמאי? והא ליכא שחיטה מפורעת! אמר ליה רבי ירמיה: משנתנינו בסכין אחד ושני בני אדם. אמר ליה רבי אבא: אי הכי, היינו דתני עלה: אין חוששין שפא יטרפו זה על זה; אי אמרת בשלמא בשתי סכינים ושני בני אדם — שפיר, מהו דתימא: ליחוש דלמא סמכי אהדדי, והאי לא אתי למעבד רובא, לא אתי למעבד רובא, קא משמע לן דאין חוששין. אלא אי אמרת בסכין אחת ושני בני אדם, האי "אין חוששין שפא יטרפו זה על זה", "שפא ידרוסו זה על זה" מיבעי ליה! אמר ליה רבי אבין, תני: אין חוששין

תוספות

והתנן שחט בה שנים או רוב שנים ועדיין היא מפרקת הרי היא כחיה לכל דבריה — אין המשנה כן בשום מקום. אלא דדייק לה מתניתין ד"העור והרוטב" (חולין ק"ב), דתנן: השוחט בהמה טמאה לנכרי ומפרקת — מטמאה טומאת אוכלין, אבל לא טומאת נבלות.

השוהט בשנים או בשלושה מקומות — פירש בקונטרס: חתך כאן, וחזר והתחיל לחתוך למעלה או למטה. וקשה: דאם אין רוב במקום אחד — היאך שחיטתו כשרה? ואם יש רוב במקום אחד — אם כן שחיטה מפורעת היא? ויש לומר: דאף על גב דיש רוב במקום אחד לא הוי שחיטה מפורעת. דבשלא נחתך הסימן לא למעלה מבית השחיטה ולא למטה — אז היא שחיטה מפורעת, דבית השחיטה מירוח רווח, אבל כשנחתך למעלה או למטה — לא מירוח, ואינה מפורעת. וכי פריך משנים או חזין בסכין ושוחטין — לא הוי מצי לשנויי דהתם כששחט כל אחד רוב והרי היא מפורעת. דמכל מקום כשקדם האחד ושחט רוב, וחבירו לא

שחט עדיין אלא מיעוט — אינה מפורעת, ונפסלה, וכיון דכבר נפסלה — תו לא הדרא ומתכשרא כשגם חבירו גמר הרוב. ובשאלתות דרב אחאי מפרש שנים או שלשה מקומות — כגון שכל אותן מקומות בהיקף של סימן, כגון שחתך סביב סביב, כאן מעט וכאן מעט, בטבעת אחת בקנה, וכיוצא בו בבושט, ובין הכל יש רוב. ועוד פירש בשאלתות: שאפילו חתך מיעוט הקנה למעלה לצד העור, וחזר ושחט מיעוט למטה לצד אחר, זה שלא כנגד זה — דכשרה, כיון דבין הכל יש רוב. ורבינו חננאל פירש שנים או שלשה מקומות — כגון רוב הקנה למעלה ורוב הוושט למטה. ולפירושו לא משכחת שלשה מקומות.

מתיב רבי אלעזר שנים או חזין בסכין ושוחטין — לפירוש רבינו חננאל והשאלתות לא בעי לשנויי דהכא כששחט האחד הרוב, דהא משמע שהשחיטה כשרה על ידי שניהם.

דלמא סמכי אהדדי ולא עבדי רובא — לפירוש הקונטרס, כל אחד לא ישחוט רוב. ולפירוש השאלתות, בין שניהם לא יעשו רוב.

עיונים

בעי העמדה והערכה שנאמר בפדיון בהמה בעלת מום: "והעמיד את הבהמה לפני הכהן. והעריך הכהן אותה" (ויקרא כז, יא-יב), ודייקו חכמים (ראה ערכין ד, א), כי רק מה שישנו בהעמדה, שיכול לעמוד — ישנו בהערכה, אבל בעל חיים שאינו יכול לעמוד — אינו בכלל הערכה. ולא ניתן לפדותו. ותשובת הגמרא לפי זה היא, שאין צורך בהעמדה ממש, אלא די במה שהיא עדיין חיה (ומסוגלת לעמוד. תוס' ערכין ד, א), למרות שהיא עומדת למות (ראה ערכין שם).

והתנן וכו' מפרקת הרי היא כחיה לכל דבריה העירו בתוס' כי למרות שנאמר כאן "תנן" — אין משנה כזו. והציעו כי הדבר הנלמד מן המשנה להלן (ק"ב), שהשוהט בהמה אינה מטמאת טומאת נבלות עד שתמות או עד שיתזו את ראשה. ור"ע אינו הציע כי הכוונה היא למשנה במסכת מעילה (י"ט, ב), שלפי דברי הגמרא כאן מתפרשת באופן שונה מכפי שפירשה בגמרא שם. ועוד יש להציע כי לשון "תנן" האמורה כאן מתייחסת לבריייתא להלן קכ"א, הדומה בלשונה למובא כאן.

השוהט בשנים ושלושה מקומות וצריך לומר שלא שהה בין שחיטה לשחיטה כשיעור שהיה הפוסלת את השחיטה (ש"מ בשם רש"י ישן).

ובפירושה של הלכה זאת שלוש שיטות עיקריות (ראה ציורים בשולי העמוד): שיטת רש"י — שחתך במקום אחד, והמשיך ושחט במקום אחר בצואר, למעלה או למטה מן המקום הראשון. והקשו בתוס': לדרך זו, אם לא שחט רוב במקום אחד — מדוע היא כשרה לדעת רב, ואם שחט רוב במקום אחד — מדוע לא תהיה השחיטה כשרה? והסבירו כי החיתוך של המיעוט מתחילה גורם לכך שמקום השחיטה העיקרי אינו מתרווח דיו, גם כשהוא חוזר ושחט רוב, ולכן אין זו שחיטה מפורעת (ראה ברא"ש). ויש מי שסבור שגם אם לא שחט רוב במקום אחד הרי כל המיעוטים מצטרפים לרוב (ספר התרומה). אבל ראשונים אחרים פירשו כשיטת בעל השאלתות (שאלתא קבד), שמדובר בשחיטה בשנים או שלוש מקומות סביב הקנה והוושט (במקום אחד, או לפירוש אחר — במקומות שונים), כך ששך כל החתכים מצטרף לרוב היקף הסימנים. ולפי מה שהביאו ראשונים בשמו, גם אם לא היו החתכים סביב מקום אחד, אלא במקומות שונים לאורך הצואר, הרי אלו מצטרפים לרוב (ראה רמב"ן ורשב"א). ורבינו חננאל והרמב"ם פירשו שמדובר כששחט רוב קנה במקום אחד ורוב הוושט במקום אחר.

שנים או חזין בסכין ושוחטין אפילו אחד מלמעלה ואחד מלמטה לשיטת בעל השאלתות, ששנים ושלושה מקומות הם סביב אותה טבעת הקנה, יש להבין "למעלה" ו"למטה" לא לאורך הצואר, אלא "למעלה" הוא קדמת הצואר, ו"למטה" הוא צד העורף (רמב"ן), שהחלק הראשון ששוחטים הוא הקרוי "למעלה" וההמשך קרוי "למטה", או מפני ששך דרך לשחוט את הבהמה, כשהיא מושכבת על הקרקע וצוארה למעלה (ראה להלן עמוד ב).

משנתנינו בסכין אחד ושני בני אדם ולפי זה, "אחד למעלה ואחד למטה" מתייחסים

וכי תימא [ואם תאמר] שאינו יכול לפדותו לאחר שהחל לשוחטו, שהרי בעי [צריך] הקרבן העמדה והערכה בפני כהן כדי לפדותו, וכבש זה שנשחט אינו יכול לעמוד על רגליו — דבר זה אינו מעכב, והתנן [וכן שנינו]: שחט בה שנים סימנים או רוב שנים ועדיין היא מפרקת — הרי היא כחיה לכל דבריה, וניתן לפדותה, כל זמן שלא מתה ממש.

אמר רב יהודה אמר רב: השוחט בשנים ושלושה מקומות

לאורך הצואר, ויש בכלום יחד שיעור שחיטה — שחיטתו כשרה. והוסיף רב יהודה: כי אמריתה קמיה [כאשר אמרתי את ההלכה הזו לפני] שמואל, אמר לי: בעינן [צריכים אנן] שתהיה שחיטה מפורעת, גלויה וניכרת, וליכא [ואין כאן]. כיון שהשחיטה היא בכמה מקומות. ומעירים, ואף ר' שמעון בן לקיש סבר [סבור]: בעינן [צריכים אנן] שחיטה מפורעת, שאמר ר' שמעון בן לקיש: מנין לשחיטה שהיא צריכה להיות מפורעת? שנאמר: "חץ שחוט לשונם מרמה דבר" (ירמיהו ט, ז), וכשם שחץ חותך במקום אחד, כך גם השחיטה צריכה להיות במקום אחד. מתיב [מקשה] על כך רבי אלעזר ממה ששנינו במשנה: שנים או חזין בסכין ושוחטין, אפילו היה אחד מלמעלה ואחד מלמטה — שחיטתו כשרה. והבין ר' אלעזר שמדובר כשכל אחד מהם אוהו בסכין אחרת ושוחט במקום אחר בצואר, אחד למעלה ואחד למטה. ולפי דברי שמואל ור' אלעזר, אמאי [מדוע] שחיטתם כשרה? והא ליכא [והרי אין כאן] שחיטה מפורעת, שהרי כל אחד מהם שוחט במקום אחר! אמר ליה [לר] ר' ירמיה: משנתנינו זו עוסקת בסכין אחד ושני בני אדם, שמחזיקים בה משני צדדים ועושים חתך אחד

באלכסון, מלמעלה למטה. אמר ליה [לר] רבי אבא: אי הכי [אם כן], היינו דתני עלה [זה ששנונו עליה] על משנה זו: אין חוששין שפא יטרפו זה על זה אינו מובן. שכן אי אמרת בשלמא [נניח אם אומר אתה] שמדובר בשתי סכינים ושני בני אדם — שפיר [יפה, מובן הדבר]. מהו דתימא [מהו שתאמר]: ליחוש דלמא סמכי אהדדי [נחשוש שמא יסמכו זה על שחיטתו של זה]. והאי לא אתי למעבד רובא והאי לא אתי למעבד רובא, לא יבוא לעשות חיתוך רוב סימנים זה לא יבוא לעשות חיתוך רוב סימנים. ונמצא שעושים אותה טריפה, על כן קא משמע לן [משמיע לנו] שאין חוששין. אלא אי אמרת [אם אומר אתה] שמדובר בסכין אחת ושני בני אדם, האי [זה] הביטוי "אין חוששין שפא יטרפו זה על זה" אינו לוקו כאן, אלא "שפא ידרוסו זה על זה" [צריך הוא לומר]. שהחשש הוא שפא מתוך שזה מושך לכאן וזה לכאן, ידחקו את הסכין על הסימנים, ויהיה בכך פסול של הריסה! אמר ליה [לר] רבי אבין, תני: אין חוששין

באלכסון, מלמעלה למטה. אמר ליה [לר] רבי אבא: אי הכי [אם כן], היינו דתני עלה [זה ששנונו עליה] על משנה זו: אין חוששין שפא יטרפו זה על זה אינו מובן. שכן אי אמרת בשלמא [נניח אם אומר אתה] שמדובר בשתי סכינים ושני בני אדם — שפיר [יפה, מובן הדבר]. מהו דתימא [מהו שתאמר]: ליחוש דלמא סמכי אהדדי [נחשוש שמא יסמכו זה על שחיטתו של זה]. והאי לא אתי למעבד רובא והאי לא אתי למעבד רובא, לא יבוא לעשות חיתוך רוב סימנים זה לא יבוא לעשות חיתוך רוב סימנים. ונמצא שעושים אותה טריפה, על כן קא משמע לן [משמיע לנו] שאין חוששין. אלא אי אמרת [אם אומר אתה] שמדובר בסכין אחת ושני בני אדם, האי [זה] הביטוי "אין חוששין שפא יטרפו זה על זה" אינו לוקו כאן, אלא "שפא ידרוסו זה על זה" [צריך הוא לומר]. שהחשש הוא שפא מתוך שזה מושך לכאן וזה לכאן, ידחקו את הסכין על הסימנים, ויהיה בכך פסול של הריסה! אמר ליה [לר] רבי אבין, תני: אין חוששין

באלכסון, מלמעלה למטה. אמר ליה [לר] רבי אבא: אי הכי [אם כן], היינו דתני עלה [זה ששנונו עליה] על משנה זו: אין חוששין שפא יטרפו זה על זה אינו מובן. שכן אי אמרת בשלמא [נניח אם אומר אתה] שמדובר בשתי סכינים ושני בני אדם — שפיר [יפה, מובן הדבר]. מהו דתימא [מהו שתאמר]: ליחוש דלמא סמכי אהדדי [נחשוש שמא יסמכו זה על שחיטתו של זה]. והאי לא אתי למעבד רובא והאי לא אתי למעבד רובא, לא יבוא לעשות חיתוך רוב סימנים זה לא יבוא לעשות חיתוך רוב סימנים. ונמצא שעושים אותה טריפה, על כן קא משמע לן [משמיע לנו] שאין חוששין. אלא אי אמרת [אם אומר אתה] שמדובר בסכין אחת ושני בני אדם, האי [זה] הביטוי "אין חוששין שפא יטרפו זה על זה" אינו לוקו כאן, אלא "שפא ידרוסו זה על זה" [צריך הוא לומר]. שהחשש הוא שפא מתוך שזה מושך לכאן וזה לכאן, ידחקו את הסכין על הסימנים, ויהיה בכך פסול של הריסה! אמר ליה [לר] רבי אבין, תני: אין חוששין

לסכין, שאחד אוהו בידית שהיא הקרויה "למטה", ואחד אוהו בחודו שהוא קרוי "למעלה" (או שמדובר בסכין בעלת ידיים מכאן ומכאן). והשמיעה לנו המשנה שאף על פי שזה מושך לכאן וזה לכאן — אין חוששים שמא ידרסו (תורת חיים).

אורה ההלכה

בעי העמדה והערכה בהמה שהוקדשה בחייה, בין טהורה בין טמאה, בין קדשי הבית בין קדשי מזבח, ונפל בה מום — הרי זו צריכה העמדה בבית דין. לפיכך אם מתה הבהמה קודם שתיערך ותיפדה — אין פודים אותה אחר שמתה אלא תיקבר. (רמב"ם ספר הפלאה הלכות ערכין פ"ה ה"ב).

שחט בה שנים או רוב שנים בהמה או חיה טהורה ששחט בה שני סימנים או רובם ועדיין היא מפרקת — הרי היא כחיה לכל דבריה, שאינה מטמאה טומאת נבילה. וכן אם היתה זו בהמת קדשים הריהי נערכת ונפדית כל זמן שהיא מפרקת עד שתמות. על פי הגמרא כאן. (רמב"ם ספר הפלאה הלכות ערכין פ"ה ה"ג. ספר עבדו הלכות איסורי מזבח פ"א ה"א. וראה ספר טהרה הלכות שאר אבות הטומאות פ"ב ה"א).

השוהט בשנים ושלושה מקומות שחיטתו כשרה לא שחט רוב הסימן במקום אחד, וכגון שהתחיל לשחוט ונתהפך הסימן ונגמר שם את השחיטה, אם בשני החיתוכים נשחט רוב הסימן — כשרה, בין בקנה בין בבושט, בין אם שני החתכים שווים בהיקף אחד, ובין אם היה חיתוך אחד למעלה בצד הראש והשני למטה בצד הגוף. ובלבד שהחתכים לא יהיו כולם מצד אחד, אלא יצטרפו לרוב היקפו של הסימן (כפירוש השאלתות). ואם כל החיתוכים בצד אחד, כגון שלאחר שהתחיל לשחוט מעט שחט למטה או למעלה באותו צד, אם יש רוב במקום אחד (בין בחתך הראשון ובין בשני) הרי זה כשר, למרות שאין השחיטה גלויה וניכרת (כרש"י, וכהסבר תוס'). שהלכה כרב באיסורים. ועוד, ששך פסקו למעשה להלן עמוד ב. ושחטו זה כשרה בין אם היה זה אדם אחד ששחט בשנים או בשלושה מקומות, ובין ששחטו שני אנשים בשני סכינים. ומכל מקום באדם אחד יש לזהר שלא יהיה הפסק בין חתך לחתך כשיעור שהייה הפוסלת. ויש מי שכתב שבעל נפש לא יאכל משחיטה זו (תבואות שור). (רמב"ם ספר קדושה הלכות שחיטה פ"ב ה"י. שו"ע יו"ד כא, א).

שנים או חזין בסכין ושוחטין וכו' שנים שאחזו שתי סכינים ושחטו כאחד בשני מקומות בצואר — שחיטתם כשרה, ואפילו שחט אחד את הוושט בלבד או את רובו, והשני שחט במקום אחר את הקנה או את רובו, ואף על פי שאין השחיטה כולה במקום אחד. כפירוש המשנה לדעת רב. (רמב"ם שם. שו"ע יו"ד כא, א).

בסכין אחד ושני בני אדם שנים שאחזו בסכין אחת ושחטו — שחיטתם כשרה, ואפילו זה אוהו למעלה לצד הראש וזה למטה לצד החזה, ואחזים אותו באלכסון, ואין חוששים שמא ידרסו זה על זה. כפירוש המשנה לדעת הכל. (רמב"ם שם. שו"ע יו"ד כד, ד).

מסורת הש"ס
ה. ראה משנה חולין ק"ב, ג.
ו. חולין י"ב, ב.
ז. משנה חולין ל"ב, וראה תוספתא חולין פ"א ג.

גרסות

בעינן שחיטה מפורעת וליכא בכתי"מ ובמקורות: **בעינן שחיטה מפורעת.** מרמה דבר מלים אלו חסרות בכתי"מ. **אמר ליה רבי אבין** בכתי"מ **אמר ליה** ובחלק מכתה"י מלים אלו חסרות.

השוהט בשנים ושלושה מקומות בציוורים אלה מתוארת שחיטה בשנים ושלושה מקומות בקנה.

שיטת רש"י

שיטת בעל השאלתות א'

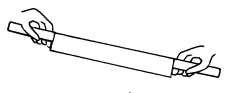

שיטת השאלתות ב'

ושט

שיטת רבינו חננאל שנים או חזין בסכין ושוחטין

סכין בעלת שתי ידיים

תיקו — ולחומר! וגבי הגרמה נמי דפירקא קמא (חולין יט,א) זין שחט שליש והגרים שליש ושחט שליש, זין הגרים שליש ושחט שליש והגרים שליש, זין שחט שליש והגרים שליש — מספקא לן דלמא סבירא לן כרננן טרופאי, דמיטרפי בכל מדא מיייהו, ועדינן לחומר! ואף על גב דשיינן לעיל (כט,א): שחט חזי גרגרת ושהה זה וגמרה — כשרה, ואוקיימנא בעוף, ואכשרנא ממה נפשך דאי

מתנה על מתנה כרוב — הא עבד ליה רוצא, אלמא דמני עבד רוצא נכשרות לא חייש

לפסולא דמיעוטא — לא סמכינן אההוא שניא, דדחוי הוא דדחיי. וטעמא, משום דמתנה על מתנה אינו כרוב, ונשחיטה קמייתה לא מידי עבד, וכי שהה צפגנא קנה לא איטריף. אכל במיעוטא בתרא, זין דקנה וזין דוושט, ובמיעוטא קמא דוושט — מיטרפא. ואף בהלכות גדולות כתוב: והיכא דשהה צימנין זין בתמלה וזין צנוף — אסור, דכיון דלא אפשטי לן עדיין לחומר! **משנה** שנים אוחזין בסכין ושוחטין — נהמה אחת.

התיז את הראש בבת אחת — כאלס המתז קנה או דלעת, דומק הסכין כנה ופוסק, והיא דרסה. היה שוחט — נמשיכה. והתיז את הראש — נהנהא ראשונה עד שלא הספיק להוליך, או הוליך תחלה ונמשיכה הומו הראש עד שלא הספיק להציל. אם יש בסכין מלא צואר — מוח לזאר כדמוקי בגמרא, יש כלן הולכה או הוצאה וכשר, שיש זו כדי לשחוט נמשיכה בלא דרסה. אכל אס אין אורך הסכין אלא כעבי הוזאר או מוח לזאר משהו — דרסה היא, שאין הסימנין נחתין נמשיכה זו לנדה בלא דרסה. אם יש בסכין מלא צואר אחד — מפרש בגמרא: מוח לשני הזוארים, דיש זו שיעור שלשה זוארין, איזמל — תער דק וקטן מאל. אפילו באיזמל — אף על

גב דאיכא למיגזר אטו יש לו קניינס, דללקמן [ל,א].

גמרא חז שוחט — מה חן הולכת נמשיכה, אף שחיטה נמשיכה. **זהב שחוט**

— משוך, שהוא כך ומושזין אותו, כעין שעשין זורפי נחשת חוטין שעשין מהן מחטין. שנטווה כחוט — וקחוט כמו קחוט, אכל "שחט" לאו לשון משיכה הוא. בדק להו גירי — מפגימה.

תוספות

פשיטא לן דהויא נבלה. והגרמה נמי פסק דאפילו שחט שני שליש והגרים שליש דעבדינן לחומר! מדקאי הכא בתיקו. ורבינו יצחק ברבי מאיר אומר: דבהגרמה פסקינן בפרק קמא (חולין יט,א) כרבי יוסי בר יהודה, ואיכא דמכשר נמי לרבנן שחט שני שליש והגרים שליש כאילו שוחט אחר שחיטת הסימן. (וכאן) [וכן] נמי, אם לאחר שחיטת הרוב עקר (הרוב) המיעוט — שחיטתו כשרה, כיון דהוי שלא כדרך שחיטה. ורבינו תם הקשה לפירוש הקונטרס, דתניא בתוספתא: שחט רוב הגרגרת בעוף, אפילו אם גמרו לזמן מרובה — שחיטתו כשרה! ומפרש רבינו תם: דהכא בעי במיעוט קמא. ובעי לרב יהודה דמכשר תחת העור, דדלמא אם תתב הסכין במיעוט הסימן ושחט ברוב שלמטה כדרכו — הויא חלוד טפי. ואפילו לאמרי בי רב, דאמרי: תחת העור איני יודע — היינו משום דשחיטה לא שייכא בעור, והוי חלדה לפי שהוא שלם. אבל סימן דשייכי בהו שחיטה, ואפילו הכי אין צריך לשחוט אלא הרוב, המיעוט שעל הסכין הוי כאילו נחתך — לא הוי חלדה. אי נמי, מיבעיא ליה בתתב הסכין תחת מיעוט קמא ופסקו מלמטה למעלה, אחר כך שחט הרוב. וכן שהה במיעוט סימנים דלקמן (ב,א) מפרש רבינו תם במיעוט קמא. והשתא אתי שפיר האי דקאמר לעיל (כט,א): אי מתצה על מחצה כרוב — הא עבד ליה רובא, דבמיעוט בתרא פשיטא ליה דכשר. והשתא לפירושו, אם תמצוי דכשר אף במיעוט קמא — לא פסלה שהייה בעוף מן התורה, כיון דהכשרו בסימן אחד. והא דקאמר לקמן בפירקין (ל,ב) דשהייה הוי מבחמה לבהמה ועוף לעוף — היינו מדרבנן. ובקנה לא שייכא שהייה בעוף אפילו מדרבנן, דשהה במיעוט קמא כשרה, מידי דהוה אמצא חצי קנה פגום. ומה שכתוב בתוספתא: שחט חצי הגרגרת ושהה כדי שחיטה וגמרה שחיטתו פסולה — טעות סופר הוא, וגרסינן: "כשרה", דהא לעיל מיייתי לה גבי מחצה על מחצה כרוב. ומיחו, גם לפירוש רבינו תם קשה מתוספתא, דתניא: שחט מיעוט וושט ושהה כדי שחיטה — פסולה, אלמא יש שהייה במיעוט סימנים קמא, ולקמן (ל,ב) קאי בתיקו! ואם נאמר דלא ידע, אם כן גם לפירוש הקונטרס נאמר דלא ידע ההיא תוספתא שהקשה ממנה רבינו תם. והרב רבינו אושעיא מפרש: החליד במיעוט סימנים — היינו לאחר ששחט רוב האחד, והחליד תחת המיעוט שנשאר, ושחט סימן שני. ושהה במיעוט סימנים דלקמן מפרש דקאי אשוחט בסכין רעה, דקאמר התם: אפילו הוליך והביא כל היום כולו כשר. ומבעיא לן: אם שחט רובו של אחד, והוליך והביא כל היום כולו במיעוטו, מהו? דדלמא הא דמכשיר בסכין רעה אפילו הוליך והביא כל היום כולו — שמא היינו במתעסק לחתוך הסימן, אבל כאן שכבר חתך רובו, הרי הוא כאילו נחתך כולו, וכשמוליך ומביא כל היום כולו באותו מיעוטא הוי כאילו מוליך ביד וברגל, ויש כאן שהייה ופסולה.

תנא דבי רבי ישמעאל ושחט אין ושחט אלא ומשך — דאף על גב דאיהו גופיה דריש בריש פירקין (חולין כז,א): "ושחט" — במקום ששח חטהו, תרתי שמע מינה.

עיונים

השוחט שני ראשין כאחד שחיטתו כשרה לעיל (כט,א) הוכיחו מהלשון "שחיטתו כשרה", משמעה דיעבד, כי משנתנו עוסקת בקדשים, ששם יש איסור לכתחילה לשחוט שני ראשים כאחד, ולכן דווקא בדיעבד הרי זה כשר, אבל בחולין — אף לכתחילה הוא כשר.

שנים אוחזין בסכין ושוחטים אפילו אחד למעלה ואחד למטה פירושה של הלכה זו נדון לעיל (בסוף העמוד הקודם). ובתוספתא (פ"א ג) הובאה הלכה כזו בישראל וגוי השוחטים באופן זה: ושם נאמר ששחיטה זו כשרה, ושחיטת הגוי אינה פוסלת, לפי הכלל ש"מסייע אין בו ממש" (אור זרוע). **התיז את הראש בבת אחת** כמו שמתוים את הראש במכה של סף. או שדחק את הסכין בכח למטה וכך חותך (הלכות ראו לרב יהודאי גאון ושאר ראשונים. וראה עוד בה"ג). הוא פסול "דרסה" שבהלכות שחיטה. ובתב הרשבי"א כי אין הבונה שהתיז את כל הראש, אלא שהתיז את שני הסימנים, שמפני שיעקר החיות בסימנים, הרי כיון שנחתכו רואים את הראש "כמונה בסל" (וראה לעיל כז,א). ומכל מקום, מוסכם כי די בדריסה כל שהיא כדי לפסול את השחיטה, אלא שדריסה פוסלת רק בשני הסימנים, ולא כפי שהיה מקום להסתפק לעיל ביחס לחלדה תחת העור (ש"ע הרב יו"ד סי' כד סק"ב).

היה שוחט והתיז את הראש בבת אחת וכו' אם יש בסכין וכו' וטעם הדבר, מפני שבפחות מכן לא ניתן לשחוט בהולכה או בהאה בלא דריסה (רש"י). או מפני שבפחות משיעור זה השוחט חושש שלא יוכל לגמור את השחיטה והוא דורס (רבינו יהונתן מלוניל). ורמב"ן כתב כי דין זה אמור דווקא כשהתיז את הראש כולו, אבל אם לא התיזו כולו — די בסכין באורך הצואר עצמו בלבד כדי לחתוך את הסימנים כראוי, בהולכה בלבד או בהבאה בלבד (והרשב"א ורוב הראשונים חלקו על כך).

מנא הני מילי לכאורה לא הוצרכנו למקור מן הכתוב לדין זה, שהרי דרסה היא בכלל הלכות שחיטה, שהן הולכה למשה מסיני (ראה לעיל כז,א). ויש שכתבו כי באמת הרי זו רק אסמכתא (רמב"ן ועוד). ואילו רש"י כתב בפירושו (שם) שבניגוד לשאר פסולי השחיטה, דרסה אכן נלמדת מן הכתוב, ואין זה בגדר אסמכתא בלבד, ולפי פירושו יש מקורות נוספים בגמרא שם לפסול דרסה. **חץ שחוט** ואין לומר שהכוונה ששחיטה נעשית בדקירה, כמו חץ שנענץ במקום בו הוא פוגע, שדבר זה הוא חלדה (ראה בסוף העמוד). והתורה פסלה חלדה מהלכה למשה מסיני.

ושחט בה עופא בהדי דפרח מכאן משמע שלכתחילה די בהולכה או בהבאה, והוא לכאורה

שאלה זו לא נפתרה ונשארה בתיקו [תעמוד] השאלה במקומה.

ב משנה השוחט שני ראשין כאחד — שחיטתו כשרה. היו שנים אוחזין בסכין ושוחטים בהמה אחת, אפילו אחד למעלה ואחד למטה — שחיטתו כשרה. התיז את הראש בבת אחת, ולא עשה

כדרך שחיטה, בדרך הולכה והבאה של הסכין — הרי זו שחיטה פסולה. היה שוחט בדרך שחיטה, ובתוך כך התיז את הראש בבת אחת, קודם שהספיק להתזירה, אם יש בסכין אורך מלא צואר הבהמה — כשרה, אבל בפחות מזה לא ייתכן שחתך את הסימנים אלא בדריסה, שהיא שחיטה פסולה. היה שוחט כדרכו והתיז שני ראשין בבת אחת, אם יש בסכין מלא צואר אחד — כשרה. במה דברים אמורים שיש לחשוש לאורך הסכין? בזמן שהוליך את הסכין ולא הביא (החזיר), או הביא ולא הוליך, אבל אם הוליך והביא, אפילו היה אורך הסכין כל שהוא, אפילו באיזמל, שהוא סכין קטנה — כשרה.

ג גמרא שנינו במשנה כי אם התיז את הראש —

שחיטתו פסולה. ושואלים: מנא הני מילי [מנין דברים אלה]? אמר שמואל, דאמר קרא [שאמר המקרא]: "חץ שחוט לשונם מרמה דבר" (ירמיהו ט, ז) ששחיטה נעשית כדרך מעופו של החץ, במשיכה, ולא בדרך של דריסה או הכאה. וכן תנא דבי [שנה החכם מבית מדרשו] של ר' ישמעאל: נאמר "ושחט" (ויקרא א, ה) — אין "ושחט" אלא ומשך, שמושך את הסכין על צואר הבהמה, וכן הוא אומר: "זהב שחוט" (מלכים א' י, טז),

שממעו זהב שמושכים אותו, כדרך שעושים צורפים, ואומר: "חץ שחוט לשונם מרמה דבר". ושואלים: מאי [מה כוונת] "ואומר"? מה נוסף בראיה האחרת? ומסבירים: וכי תימא [ואם תאמר] "זהב שחוט" אין משמעו משוך, אלא שנטווה כחוט הוא, שהוא רך, ועל שם כך הוא קרוי "שחוט" — תא שמע [בוא ושמע] מן הכתוב: "חץ שחוט לשונם" שהכוונה היא לדבר שנמשך. מסופר, רבא הוה בדיק ליה גירא [היה בודק לו חץ] לר' יונה בר תחליפא, לוודא שאין בו פגימות, ושחט בה עופא בהדי דפרח [והיה שוחט בו עוף בתוך כדי מעופו]. ושואלים: ודלמא עביד [ושמא עשה] חלדה, שנכנס החץ לתוך הצואר בתוך הסימנים, ולא חתך את הסימנים בדרך הליכתו! ומשיבים: חזינן [וראיס אנו]

שמשעו זהב שמושכים אותו, כדרך שעושים צורפים, ואומר: "חץ שחוט לשונם מרמה דבר". ושואלים: מאי [מה כוונת] "ואומר"? מה נוסף בראיה האחרת? ומסבירים: וכי תימא [ואם תאמר] "זהב שחוט" אין משמעו משוך, אלא שנטווה כחוט הוא, שהוא רך, ועל שם כך הוא קרוי "שחוט" — תא שמע [בוא ושמע] מן הכתוב: "חץ שחוט לשונם" שהכוונה היא לדבר שנמשך. מסופר, רבא הוה בדיק ליה גירא [היה בודק לו חץ] לר' יונה בר תחליפא, לוודא שאין בו פגימות, ושחט בה עופא בהדי דפרח [והיה שוחט בו עוף בתוך כדי מעופו]. ושואלים: ודלמא עביד [ושמא עשה] חלדה, שנכנס החץ לתוך הצואר בתוך הסימנים, ולא חתך את הסימנים בדרך הליכתו! ומשיבים: חזינן [וראיס אנו]

שמשעו זהב שמושכים אותו, כדרך שעושים צורפים, ואומר: "חץ שחוט לשונם מרמה דבר". ושואלים: מאי [מה כוונת] "ואומר"? מה נוסף בראיה האחרת? ומסבירים: וכי תימא [ואם תאמר] "זהב שחוט" אין משמעו משוך, אלא שנטווה כחוט הוא, שהוא רך, ועל שם כך הוא קרוי "שחוט" — תא שמע [בוא ושמע] מן הכתוב: "חץ שחוט לשונם" שהכוונה היא לדבר שנמשך. מסופר, רבא הוה בדיק ליה גירא [היה בודק לו חץ] לר' יונה בר תחליפא, לוודא שאין בו פגימות, ושחט בה עופא בהדי דפרח [והיה שוחט בו עוף בתוך כדי מעופו]. ושואלים: ודלמא עביד [ושמא עשה] חלדה, שנכנס החץ לתוך הצואר בתוך הסימנים, ולא חתך את הסימנים בדרך הליכתו! ומשיבים: חזינן [וראיס אנו]

שמשעו זהב שמושכים אותו, כדרך שעושים צורפים, ואומר: "חץ שחוט לשונם מרמה דבר". ושואלים: מאי [מה כוונת] "ואומר"? מה נוסף בראיה האחרת? ומסבירים: וכי תימא [ואם תאמר] "זהב שחוט" אין משמעו משוך, אלא שנטווה כחוט הוא, שהוא רך, ועל שם כך הוא קרוי "שחוט" — תא שמע [בוא ושמע] מן הכתוב: "חץ שחוט לשונם" שהכוונה היא לדבר שנמשך. מסופר, רבא הוה בדיק ליה גירא [היה בודק לו חץ] לר' יונה בר תחליפא, לוודא שאין בו פגימות, ושחט בה עופא בהדי דפרח [והיה שוחט בו עוף בתוך כדי מעופו]. ושואלים: ודלמא עביד [ושמא עשה] חלדה, שנכנס החץ לתוך הצואר בתוך הסימנים, ולא חתך את הסימנים בדרך הליכתו! ומשיבים: חזינן [וראיס אנו]

אורח ההלכה

השוחט שני ראשין כאחד שחיטתו כשרה שחט שני ראשים כאחד — שחיטתו כשרה. כמשנה. ואפילו לכתחילה יכול לשחוט שני ראשים כאחד (ש"ך על פי הגמרא לעיל כט,א). (רמב"ם ספר קדושה הלכות שחיטה פ"ב ה"ט. ש"ע יו"ד כד, א).

שנים אוחזין בסכין ושוחטים ראה "אורח ההלכה" בסוף העמוד הקודם.

התיז את הראש בבת אחת פסולה התיז את הראש על ידי שהניח הסכין על הצואר ודחק וחתך למטה, כמו שחותך צנן או קישות — הרי זו דרסה ושחיטתו פסולה. ואין צריך לומר אם היכה בסכין על הצואר כדרך שמכים בסיף, וחתך הסימנים בבת אחת. (רמב"ם שם פ"ג הי"א. ש"ע יו"ד כד, א).

היה שוחט והתיז את הראש בבת אחת שחט והתיז את הראש בהולכה בלבד או בהבאה בלבד, אם יש בסכין כמלא הצואר חוץ לצואר מלא כצואר (עם העור והמפרקת) — שחיטתו כשרה, ואם לאו — שחיטתו פסולה. כמשנה וכביאור הגמרא. ומכל מקום, כל שיש בו השיעור הראוי, והיתה הסכין חדה ושחט בהולכה או בהבאה בפחות ממלוא הצואר — שחיטתו כשרה, ובלבד שיתכוון לעשות כן בכל מלוא הצואר (תב"יש). ויש חולקים (ש"ע הרב). (רמב"ם שם פ"ב ה"ט. שם פ"ג הי"א. ש"ע יו"ד כד, א).

היה שוחט והתיז שני ראשין בבת אחת שחט שני ראשים כאחד בהולכה או בהבאה בלבד — כשרה, והוא שיש בסכין כדי שלושה צוארים. ואם אין בסכין שיעור זה — יש לחוש לדרסה ולאסור את שני הנשחטים (וראה ש"ך). כמשנה וכביאור הגמרא. (רמב"ם שם. ש"ע יו"ד כד, א).

אבל אם הוליך והביא וכו' שחט בהולכה והבאה אפילו באומל כל שהוא — כשרה. כמשנה.

וראה בגמרא. (רמב"ם שם. שם פ"ג הי"א. ש"ע יו"ד ח, א. שם כד, א).

הוה בדיק ליה גירא וכו' זרק סכין ושחטה בהליכתה — כשר, והוא כשראה שלא החליד הסכין בין סימן לסימן או מתחת העור. ואם מצא הנרצה או השיער חתוכים ואי לא החליד. על פי סוגייתנו. (ש"ע יו"ד ג, א).

מסורת הש"ס

- חולין כט,א. וראה שם כ"ב.
- חולין ל"א. וראה קדושין מג,א.
- ראה תוספתא חולין פ"א ט. שם פ"ב ג.
- ראה חולין ל"א.
- תוי"כ ויקרא ז"ב, וראה ירושלמי יומא פ"ד ה"ד.
- יומא מה"א.

גרסות

אפילו אחד למעלה ואחד למטה יש בכתי"ו ובדפו"י של המשנה: **אפילו אחד למעלה ואחד מלמטה**.

שחיטתו כשרה בכתי"מ ועוד: **שחיטתו כשרה**.

מרמה דבר בכתי"מ ועוד ובמקורות מלים אלה חסרות. וראה לעיל עמוד א.

וכי תימא זהב שחוט שנטווה בכתי"מ: **וכי תימא הרי זהב שחוט זהב שנטווה**.

בדיק ליה גירא לרבי יונה בחלק מכתה"י ובמקורות: **בדיק ליה גירא לבי יואב**.

לשון

איזמל

מקור המלה הוא ביוונית ἄϊμος (סמילס), ומשמעה — סכין לחיתוך ולחקיקה, סכין המנתח, או סכין לזמירת ענפים.